

Mire való a felelős műszaki vezető?

Rendszerszintű problémák

Az Építési Tagozat rendezésében újszerű konzultációt tartottak a múlt hónapban a felelős műszaki vezetők szerepköréről és az e-napló vezetésének problémáiról. A kerekasztal-beszélgetés formát az a markáns igény ihlette, hogy a szokásos továbbképzések alkalmával – a résztvevők nagy száma miatt – nincs lehetőség valódi interakcióra az előadókkal. A beszélgetés során a témák rendszerszintű problémákkal bővültek, ezért szükségesnek látszik a téma továbbgondolása.

Zsigmondi András

Az Építési és Közlekedési Minisztérium elkészítette a magyar építészettről szóló törvény koncepcióját, melyben azt a javaslatot tette, hogy a felelős műszaki vezetői tevékenységet – a jelenlegi megbízási

szerződéses jogviszony helyett – csak a kivitelező alkalmazottjaként lehet végezni. Az indoklás szerint így biztosítható a tevékenység megfelelő ellátása, különös tekintettel a minőségre és a biztonságra. A mérnöki kamara és az ÉVOSZ egyaránt kifogásolta a javasolt szabályozást: miért ne lehetne felelősségteljesen ellátni e feladatot egyéb jogviszonyban? Valóban bárki lehet felelős műszaki vezető, még akkor is, ha soha nem volt a munkaterületen megfelelő szerződés keretében? El lehet kerülni a

kontármunkát és biztosítani a megfelelő minőséget? Nem kellene elgondolkodni azon, hogy a felelős műszaki vezetők és műszaki ellenőrök számára (is) kötelező legyen a mérnöki kamarai tagság?

A kérdéskör több oldalról is vizsgálható: kapacitások kontra vállalkozások száma, a felelős műszaki vezető rendeletben előírt kötelezettségei szempontjából, a felelőség vagy a számonkérhetőség oldaláról, a jogviszony előírásai vagy korlátozásai kapcsán, sőt a minőségbiztosítás szempontjából.

ból is. Először nézzük a kapacitások vagy az erőforrások oldalát!

Kapacitások

A KSH nyilvántartja a vállalkozásokat, a BKIK a működő kivitelező vállalkozásokat regisztrálja, az MMK és a MÉK nyilvántartja a felelős műszaki vezetőket. KSH-adatok 2023 márciusában:

Az építőipari vállalkozások száma ¹	149 867
Ebből társas vállalkozás (egyéni vállalkozók nélkül)	65 793
Ebből 1-4 fős létszám	31 020
5 fő feletti vállalkozás	34 773
A BKIK adatai 2023. április 15-én: ²	
Összes aktív kivitelező vállalkozás	113 812
Regisztrált aktív kivitelező társas vállalkozás	54 422
Ebből 5 fő feletti kivitelező vállalkozás, becslés	27 000
Felelős műszaki vezetői jogosultsággal rendelkezők:	
MMK	15 082
MÉK	4 366
Összesen	19 448

Jobban részletezett adatok nem állnak rendelkezésre. Öt vagy ennél több főt foglalkoztató kivitelező vállalkozás – a BKIK adataiból arányosítással – kb. 50%, vagyis mintegy 27 ezer cég. Ezek meghatározó hányadánál már szükséges lenne felelős műszaki vezető, mert jelentős részük komplett vállalkozásra képes. Hasonló arányosítással: a nyilvántartott felelős műszaki vezetők nagyjából fele dolgozik társas vállalkozásnál, és ennek ugyancsak mintegy fele dolgozik 5 főnél nagyobb cégnél. A valós kép azonban rosszabb, ugyanis egy kalap alá vettük az 5 fős és 250 fős vállalkozásokat, viszont a nagyobb vállalkozásoknál több felelős műszaki vezető dolgozik, következésképpen a kisebbeknél kevesebb. A ténylegesen felelős műszaki vezetőként tevékenykedő mérnökök száma még kevesebb, hiszen közülük sokan nem dolgoznak már, vagy több jogosultsággal rendelkeznek, és nem ezt tekintik elsődleges tevékenységüknek (ilyen vagyok magam is). Vagyis kimondhatjuk: maximum minden hatodik-nyolcadik építőipari vállalkozásnak van saját felelős műszaki vezetője. (Szakértők szerint a kép még ennél is lecsújtóbb.) Így építkezések tömegén „mondvacsínált” felelős műszaki vezetők, mint egyéni vállalkozók ülnek a saját irodájuk-

ban és írják az építési naplókat, a hivatalos dokumentumokat stb., és papíron igazolja, hogy minden rendben van az általa egyébként soha nem látott munkaterületen. Ez a gyenge minőség és a kontármunka melegágya. Az ÉVOSZ-nak és a Mérnöki Kamarának rövid távon igaza van, a hiányzó felelős műszaki vezetői kapacitást nem lehet egyik napról a másikra kielégíteni.

Miért került sor egyáltalán a felelős műszaki vezető fogalmának bevezetésére? A felelős műszaki vezető kifejezés egy meghatározott szakmai tevékenységet és felelősséget deklará. A különböző cégek saját szervezeti-működési rendjükben eltérő beosztásokat alkalmaznak, amelyek különböző felelősséget jelenthetnek. Van, ahol az építésvezető „élet és halál ura”, másutt főépítésvezetőnek van ilyen hatalma, de napjainkban gyakori még a főmérnök, projektigazgató, projektmenedzser, létesítményfelelős, műszaki igazgató vagy cégvezető beosztások használata is. Bármelyikhez tartozhat felelős műszaki vezetői hatáskör, ez a vállalkozó cég kompetenciája, és a szerződésnek kell az adott munkán e tevékenységet (és felelősséget) hozzárendelnie valamely személyhez és nem a beosztáshoz.³

A koncepció eredetéről

Az építési törvény miniszteri indoklásában ez olvasható: „A tervellenőri, felelős műszaki vezetői és építési műszaki ellenőri tevékenység személyes felelősséghez kötött, magas szakmai felkészültséget igényel. A kivitelezői tevékenység megfelelő színvonalú végzésére a felelős műszaki vezető foglalkoztatásának előírása nyújt biztosítékot. Ezt a biztonságot erősíti, ha az építőipari kivitelezési tevékenység végzésének feltételeként – a megbízási jogviszonyt kizárva – olyan felelős műszaki vezető alkalmazását követeljük meg, aki munkaviszonyban vagy tagsági jogviszonyban áll a kivitelezővel. Ez garanciát jelent az ún. »táskás« vállalkozások kiszűrésére, akik nem főtevékenységként végeznek (és gyakorlatilag nem is végeznek, csak másokkal végeztetnek) kivitelezési tevékenységet, szakmai tudásuk, eszközszerkeztük, szakmai tapasztalataik és referenciáik nincsenek.”⁴

Jogi ellentmondás származik abból, hogy a szakmagyakorlási kormányrendelet nem felel meg az eredeti koncepciónak: „22. § (2) A felelős műszaki vezetői tevékenység folytatásához szükséges szerződés megkötésére a Ptk.-ban szabályozott megbízási szerződés szabályait kell alkalmazni.”⁵

Jogi keretek

Főszabály: minden építési munkaterületen végzett építési-szerelési munkához elengedhetetlen a felelős műszaki vezető alkalmazása (kötelező, de bizonyos korlátozással). Építési munkaterület: az építőipari kivitelezési tevékenység végzésének az építetettől által a fővállalkozó kivitelezőnek, alvállalkozói szerződés esetén a megrendelő vállalkozó kivitelező által az alvállalkozónak átadott területe. Építési tevékenység: építmény, építményrész, épületegyüttes megépítése, átalakítása, bővítése, felújítása, helyreállítása, korszerűsítése, karbantartása, javítása, lebontása, elmozdítása érdekében végzett építési-szerelési vagy bontási munka végzése (1997. évi LXXVIII. tv. 2. § 36. pont).

Tehát: az üzletszerű kivitelezési tevékenységhez szükséges jogosultság feltétele a felelős műszaki vezető, akinek jogviszonya van a kivitelezővel.

Felelősség, számonkérhetőség

A kivitelező és a külsős felelős műszaki vezető jogviszonyát több jogszabály befolyásolja: 1.) A munka törvénykönyve, 2.) megbízási vagy vállalkozási szerződés és annak tartalma, 3.) a 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet. Az Épkiv. értelmében: „Az építési munkaterületen végzett építési-szerelési munkát – a (8) bekezdésben foglalt kivétellel – felelős műszaki vezető irányítja.”⁶

A kormányrendeletben előírt feladatokat és lényeges felelősséget valóban csak úgy lehet számon kérni, ha a felelős műszaki vezető a helyszínen ténylegesen irányítja a munkákat. A papírgyártás nem felelős vezetés és nem irányítás.

A 266/2013. Kormányrendelet korlátozza a más vállalkozónak kiadható felelős műszaki vezetői tevékenységeket, például nem összehangolt az utasítási jog és felelősségek kérdése. Egyéb munkavégzés-

¹ https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/

² <https://knyr.mkik.hu/Kivreg/Nyilvanto/Kereses>

³ A beosztások elnevezése az idők folyamán folyamatosan változik. 120 évvel ezelőtt királyi építésvezető volt az a személy, aki kiment a munkahelyre, ellenőrizte a kivitelezést és igazolta a vállalkozó számláit.

⁴ 1997. évi LXXVIII. törvény részletes indoklása (2017. 11. 15.).

⁵ 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet.

⁶ 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet.

re irányuló jogviszony keretében dolgozó felelős műszaki vezető feladatát nem terjed ki: kötelező a hatósági előírások, továbbá az építésügyi hatósági (létesítési) engedélyek betartatása, azok betartásának az általa vezetett építkezésen való ellenőrzésére, az alvállalkozói minőség és teljesítés igazolására. Vagyis ilyen esetben a kivitelezőnek ki kellene állítania egy saját felelős műszaki vezetőt, és a felelős tevékenységek meghatározott, korlátozott részét lehet csak más „külsősnek” kiadni.

Minőségbiztosítás és kontármunka

Az Épkiv. rendelet 13. § (3) szerint a felelős műszaki vezető feladatai közül nem lehet más vállalkozónak kiadni az alábbi tevékenységeket: „a) az építési-szerelési munkára vonatkozó jogszabályok (szakmai és minőségi követelmények), munkavédelmi, tűzvédelmi, környezetvédelmi, műemlékvédelmi, természetvédelmi, közegészségügyi és más kötelező hatósági előírások, továbbá az építésügyi hatósági (létesítési) engedélyek betartatása, azok betartásának az általa vezetett építkezésen való ellenőrzése.”

Vagyis minden tevékenység irányítása és felügyelete a vállalkozó kivitelező felelősségi körében marad. Ha erről nem történik gondoskodás, az a minőség rovására történik. Tapasztalatom alapján kijelent-

hetjük, hogy ezzel a területtel a szerződő felek nem foglalkoznak. Az ÉVOSZ alapszabálya nem foglalkozik a szakmai munka minőségével, de tevékenységi körének egyik meghatározó eleme az építőipar műszaki és szakmai fejlődésének elősegítése. A kamarák alapvető tevékenysége a tagjainak szakmai követelményeknek való megfelelés és kompetenciájának igazolása, a „felkészültek” nyilvántartása, ennek megfelelően a minőségi munkavégzés egyik lételeményese. A felelős műszaki vezető részére a jogosultságot az MMK és a MÉK adja meg, tartja nyilván és ellenőrzi.⁷

A jogszabálytervezet alapján a hivatásos felelős műszaki vezetők számát jelentősen növelni kell. A gondolat nem új, jó és jogos, nem lehet azonban egyik napról a másikra bevezetni, hogy a kivitelezőknek saját felelős műszaki vezetőikkel kell rendelkezniük. Ezt csak úgy lehet szabályozni, hogy bizonyos fokozatosságot építenek a jogszabályba, például azzal, hogy 2-3 év múlva lesz esedékes, esetleg megfontolandó az irányított munka nagyságának többszintű meghatározása.

A közbeszerzéseknél jelentős előregedés is tapasztalható a felelős műszaki vezetők sorában, ugyanis a beruházók a gyakorlati tapasztalatok mennyiségét és időbeli hosszát sok esetben kiválasztá-

si kritériumként határozzák meg. Ezekből az előírásokból következik, hogy csak nagy tapasztalatú, idősebb kollégák alkalmasak a követelmények teljesítésére vagy túlteljesítésére. Hasonló előregedés tapasztalható egyébként a műszaki ellenőroknél is. Külön vizsgálatot érdemel egy másik cikkben, ha egy felelős műszaki vezető feladata az alvállalkozó teljesítésének műszaki, mennyiségi és minőségi ellenőrzése, akkor van-e neki műszaki ellenőri referenciája.

A következő egy-másfél évben az építőipar hullámvölgyben lesz, ami kedvező időszak lehet arra, hogy javítsuk a felelős műszaki vezetők felkészültségét, számukra megfelelő oktatásokat szervezzünk. Az MMK a felelős műszaki vezető, minőségellenőr kollégák továbbképzését folyamatosan végzi, de az alapképzésben volna leginkább lehetőség a fejlesztésre. Kérdés, hogy milyen alapfelkészültséghez milyen mélységű, időtartamú képzés tartozik, a szakmai, jogi vagy egyéb területek élvezzenek-e prioritást.

A szerző megjegyzése: a cikk nem az MMK hivatalos álláspontja, az itt leírtakat vitaindítóknak szántam. A Mérnök Újság nem a viták fóruma, de akár a tagozat e-mail-címére (epitesi.tagozat@mmk.hu), akár a címemre küldött ötleteket, javaslatokat szívesen közlételem és megvitatom.

⁷ 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet.

mérnök újság

A MAGYAR MÉRNÖKI KAMARA LAPJA

HIRDESSZEN A MÉRNÖK ÚJSÁGBAN!

Folyóiratunk havonta a Magyar Mérnöki Kamara 18 700 tagjához jut el.

A hagyományos hirdetési lehetőségeken túl szponzorációs, PR-jellegű megjelenések is választhatók a tematikus tartalomhoz kötődően.

Részletes információ: Dulka Ágnes hirdetési vezető • Telefon: +36-30/628-8843 • e-mail: dulka.agnes@mmk.hu

A részletes médiaajánlat, anyagleadási paraméterek és az általános szerződési feltételek megtalálhatók az mmk.hu weboldalon.

